

ੴ

ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚਾਰ

67

ਸਾਕਤ ਸਿਉ ਕਰਿ ਉਲਟੀ ਰੇ॥

‘ਖੜੀ’

ਸਾਕਤ ਸਿਉ ਕਰਿ ਉਲਟੀ ਰੇ ॥

ਬਾਬਾ ਦੇਖੈ ਧਿਆਨੁ ਧਰਿ ਜਲਤੀ ਸਭਿ ਪਿਖਵੀ ਦਿਸਿ ਆਈ ।

ਬਾਝੁ ਗੁਰੂ ਗੁਬਾਰ ਹੈ ਹੈ ਹੈ ਕਰਦੀ ਸੁਣੀ ਲੁਕਾਈ। (ਵਾ.ਭਾ.ਗ.੧/੨੪)

ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦੀ ਪੁਕਾਰ ਸੁਣ ਕੇ, ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੇ 'ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ' ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ । ਇਸ ਜਲਦੇ-ਬਲਦੇ ਸੰਸਾਰ ਅੰਦਰ ਇਲਾਹੀ-ਰਾਗ ਦੁਆਰਾ, ਰੱਬੀ-ਬਾਣੀ ਗਾ ਕੇ, ਮਿਹਰ ਅਤੇ ਠੰਢ ਦਾ ਮੀਂਹ ਵਰਸਾਇਆ ਅਤੇ ਤਪਦੀ-ਸੜਦੀ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਨੂੰ ਸੀਤਲਤਾ ਬਖਸ਼ੀ । ਇਹ ਗੁਰੂ ਬਾਬੇ ਦੀ ਮਿੱਠੀ ਮਿਹਰ ਅਤੇ ਮਹਾਨ ਇਲਾਹੀ ਕਰਮਾਤ ਸੀ, ਜੋ ਸੰਸਾਰ ਅੰਦਰ 'ਉਲਟੀ ਗੰਗਾ' ਵਰਗਾ, ਪਰਤੀ ਦੀ ਤਪਸ਼ ਨੂੰ ਠਾਰਿਆ ਅਤੇ ਸੁੱਕੋ-ਸੜੇ ਹਿਰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਸੀਤਲ ਅਤੇ ਪ੍ਰਫੁੱਲਤ ਕੀਤਾ ।

ਗੁਰੂ ਬਾਬੇ ਪਾਸ ਉਹ ਕਿਹੜੀ ਕਰਮਾਤ ਸੀ, ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਕਲਜੁਗ ਅੰਦਰ ਸਤਿਜੁਗ ਦਾ ਵਰਤਾਰਾ ਹੋਇਆ ?

ਇਹ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜ ਰਾਹੀਂ ਉਚਾਰੀ 'ਧੁਰ ਕੀ ਬਾਣੀ' ਸੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਰਾਕਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਦੇਵਤਿਆਂ ਅਤੇ ਚੌਰਾਂ ਤੇ ਠੱਗਾਂ ਨੂੰ ਸਾਧੂਆਂ ਵਿਚ ਬਦਲ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ।

ਸੰਸਾਰੀ ਜੀਵ ਕਰਮ-ਬੱਧ ਹੈ । ਆਤਮਿਕ ਅਨੁਭਵੀ ਗਿਆਨ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਸਾਰੇ ਜੀਵ ਬਹੁਰ ਕਿਸੇ ਸਹੀ ਦੈਵੀ ਸੇਧ ਦੇ, ਅੰਨ੍ਹੇ-ਵਾਹ ਮਾਇਆ ਦੇ 'ਬਿਖਮ-ਸਾਗਰ' ਅੰਦਰ ਗੋਤੇ ਖਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਝੂਠੇ ਧੰਧਿਆਂ ਵਿਚ ਪਲਚ-ਪਲਚ ਕੇ ਅਮੋਲਕ ਜੀਵਨ ਬਰਬਾਦ ਕਰੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਭਵ-ਸਾਗਰ ਅੰਦਰ 'ਕਿਝੁ ਨਾ ਬੁਝੇ ਕਿਝੁ ਨ ਸੁਝੈ' ਵਾਲਾ ਦੁਖੀ ਜੀਵਨ ਬਤੀਤ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ।

ਗੁਰੂ ਬਾਬੇ ਨੇ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਇਸ ਤਰਸਯੋਗ ਅਧੋਗਤੀ ਦੀ ਸਹੀ ਤਸਵੀਰ ਇਉਂ ਖਿੱਚੀ ਹੈ ।

ਖੇਟੇ ਕਉ ਖਰਾ ਕਰੈ ਖਰੇ ਸਾਰ ਨ ਜਾਣੈ ॥

ਅੰਧੇ ਕਾ ਨਾਉ ਪਾਰਖੁ ਕਲੀ ਕਾਲ ਵਿਡਾਣੈ ॥੩॥

ਸੂਤੇ ਕਉ ਜਾਗਤੁ ਕਰੈ ਜਾਗਤ ਕਉ ਸੂਤਾ ॥

ਜੀਵਤ ਕਉ ਮੂਆ ਕਰੈ ਮੂਏ ਨਹੀ ਰੋਤਾ ॥੪॥

ਆਵਤ ਕਉ ਜਾਤਾ ਕਹੈ ਜਾਤੇ ਕਉ ਆਇਆ ॥
 ਪਰ ਕੀ ਕਉ ਅਪੁਨੀ ਕਹੈ ਅਪੁਨੋ ਨਹੀ ਭਾਇਆ ॥੫॥
 ਮੀਠੇ ਕਉ ਕਉੜਾ ਕਹੈ ਕੁਝੇ ਕਉ ਮੀਠਾ ॥
 ਰਾਤੇ ਕੀ ਨਿੰਦਾ ਕਰਹਿ ਐਸਾ ਕਾਲ ਮਹਿ ਡੀਠਾ ॥੬॥
 ਚੇਰੀ ਕੀ ਸੇਵਾ ਕਰਹਿ ਠਾਕੁਰੁ ਨਹੀ ਦੀਸੈ ॥
 ਪੋਖਰੁ ਨੀਰੁ ਵਿਰੋਲੀਐ ਮਾਖਣੁ ਨਹੀ ਰੀਸੈ ॥

(ਪੰਨਾ-੨੨੯)

ਕਾਚ ਬਿਹਾਇਨ ਕੰਚਨ ਛਾਡਨ ਬੈਰੀ ਸੰਗਿ ਹੇਤੁ ਸਾਜਨ ਤਿਆਗਿ ਖਰੇ ॥
 ਹੋਵਨੁ ਕਉਰਾ ਅਨਹੋਵਨੁ ਮੀਠਾ ਬਿਖਿਆ ਮਹਿ ਲਪਟਾਇ ਜਰੇ ॥ (ਪੰ.-੮੨੩)
 ਅਸੀਂ ਇਸ ਮਾਇਕੀ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਜਨਮ ਲਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਦੀ ‘ਪਾਹ’
 ਤੇ ਰੰਗਤ ਤੋਂ ਬਚਣਾ ਅਸੰਭਵ ਹੈ ।

ਲਿਵ ਛੁੜਕੀ ਲਗੀ ਤ੍ਰਿਸਨਾ ਮਾਇਆ ਅਮਰੁ ਵਰਤਾਇਆ ॥ (ਪੰਨਾ ੯੨੧)

ਇਸ ਪੰਗਤੀ ਅਨੁਸਾਰ ਸੰਕੇਤ ਮਿਲਦਾ ਹੈ, ਕਿ ਮਾਤਾ ਦੇ ਉਦਰ ਵਿਚ ਜੀਵ ਅੰਦਰ
 ਕੋਈ ‘ਜੀਵਨ ਰੌਂ’ ਚੱਲ ਰਹੀ ਸੀ, ਉਹ ਸੀ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਲਗਨ, ‘ਇਲਾਹੀ ਲਿਵ’।
 ਪਰੰਤੁ ਜਨਮ ਲੈਂਦੇ ਸਾਰ ਹੀ ਉਹ ਜੀਵਨ-ਰੌਂ ਬਦਲ ਗਈ ਅਤੇ ਮਾਇਕੀ ਮੰਡਲ ਵਿਚ
 ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰਦਿਆਂ ਹੀ ਮਾਇਆ ਨੇ ਅਸਰ ਪਾਉਣਾ ਆਰੰਭ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ।

ਜਦ ਜੀਵ ਨੂੰ ਮਾਇਆ ਦੀ ‘ਪਾਹ’ ਜਾਂ ‘ਪਿਉਂਦ’ ਚੜ੍ਹ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਵਿਚ
 ਮਾਇਕੀ ਮੰਡਲ ਦੇ ਸਾਰੇ ‘ਅਉਗੁਣ’ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ । ਜਿਉਂ-ਜਿਉਂ ਇਹ ਮਾਇਆ
 ਦੀ ‘ਰੰਗਤ’ ਗਾੜੀ ਹੁੰਦੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਿਊਂ-ਤਿਊਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ‘ਅਸਲੇ’ ਅਥਵਾ
 ਆਤਮ-ਮੰਡਲ ਨੂੰ ‘ਭੁਲਦਾ’ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ‘ਬੈਮੁਖ’ ਹੁੰਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੀਵ
 ਮਾਇਆ ਵਿਚ ‘ਖਚਤ’ ਹੁੰਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ।

ਇਨ੍ਹਿ ਮਾਇਆ ਜਗਦੀਸ ਗੁਸਾਈ ਤੁਮਰੇ ਚਰਨ ਬਿਸਾਰੇ ॥ (ਪੰਨਾ-੮੫੨)

ਸਾਡਾ ਹੁਣ ਦਾ ਮਾਇਕੀ ‘ਜੀਵਨ ਵੇਗ’ ਸਾਨੂੰ ਦੁੱਖਾਂ ਦੇ ਅਸਗਾਹ ਸਮੁੰਦਰ ਵੱਲ
 ਲੈ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਦੁੱਖਾਂ ਦੇ ਸਾਗਰ ਵਿਚ ਅੰਨੇ ਵਾਹ ਭੁੜ੍ਹੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਾਂ ।

ਗੁਰੂ ਬਾਬੇ ਨੇ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਐਸੀ ਤਰਸਯੋਗ ਅਧੋਗਤੀ ਨੂੰ ਅਨੁਭਵ ਕਰਕੇ, ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ
 ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੁਆਰਾ ਸਹੀ ਆਤਮਿਕ ਸੇਧ ਦਿੱਤੀ ।

ਮਿਲ੍ਹ ਸਾਧਸੰਗਤਿ ਭਜੁ ਕੇਵਲ ਨਾਮ ॥ (ਪੰਨਾ-੧੨)

ਆਪੁ ਛੋਡਿ ਬੇਨਤੀ ਕਰਹੁ ॥

ਸਾਧਸੰਗਿ ਅਗਨਿ ਸਾਗਰੁ ਤਰਹੁ ॥ (ਪੰਨਾ-੨੯੫)

ਤਰਿਓ ਸਾਗਰੁ ਪਾਵਕ ਕੋ ਜਉ ਸੰਤ ਭੇਟੇ ਵਡ ਭਾਗਿ ॥

(ਪੰਨਾ-੨੦੧)

ਭਉਜਲੁ ਬਿਖਮੁ ਅਸਗਾਹੁ ਗੁਰ ਸਬਦੀ ਪਾਰਿ ਪਾਹਿ ॥ (ਪੰਨਾ-੯੯੨)

ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝ ਕੇ, ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਰੁਖ ਮੌਜੇ ਬਿਨਾਂ, ਅਸੀਂ ਕਦਾਚਿਤ ਦੁੱਖਾਂ ਤੋਂ ਬਚ ਨਹੀਂ ਸਕਾਂਗੇ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਦੇ ਸਦੀਵੀ ਸੁਖ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋ ਸਕੇਗੀ। ਜਿਉਂ-ਜਿਉਂ ਸਤਿਸੰਗ ਅਤੇ ਸਿਮਰਨ ਦੁਆਰਾ ਸਾਡੇ ਨਿੱਤ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦਾ 'ਰੁਖ' ਬਦਲੇਗਾ, ਤਿਉਂ-ਤਿਉਂ ਸਾਡੇ ਮਨ-ਬਚ-ਕਰਮਾਂ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲੀ ਆਉਂਦੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਸਾਡਾ 'ਮੈਂ-ਮੇਰੀ' ਵਾਲਾ 'ਆਪਾ-ਭਾਵ' ਬਿਲਕੁਲ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ।

ਗੁਰੂ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ —

ਊਲਟ ਭਈ ਜੀਵਤ ਮਰਿ ਜਾਗਿਆ ॥

ਸਬਦਿ ਰਵੇ ਮਨੁ ਹਰਿ ਸਿਉ ਲਾਗਿਆ ॥

(ਪੰਨਾ- ੨੨੧)

'ਜੀਵਤ-ਭਾਵ' ਤੋਂ ਮਰ ਕੇ, ਜੀਵ ਨੂੰ 'ਜਾਗਰਤੀ' ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ 'ਸਬਦ' ਵਿਚ ਰਤੇ ਜਾਣ ਤੇ 'ਊਲਟੀ ਖੇਡ' ਵਰਤਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਬੰਧੀ ਭਗਤ ਕਬੀਰ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ —

ਜਮ ਤੇ ਊਲਟਿ ਭਏ ਹੈ ਰਾਮ ॥

ਦੁਖ ਬਿਨਸੇ ਸੁਖ ਕੀਓ ਬਿਸਰਾਮ ॥

ਬੈਗੀ ਊਲਟਿ ਭਏ ਹੈ ਮੀਤਾ ॥

ਸਾਕਤ ਊਲਟਿ ਸੁਜਨ ਭਏ ਚੀਤਾ ॥੧॥

ਅਥ ਸੋਹਿ ਸਰਬ ਕੁਸਲ ਕਰਿ ਮਾਨਿਆ ॥

ਸਾਂਤਿ ਭਈ ਜਬ ਗੋਬਿਦੁ ਜਾਨਿਆ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥

ਤਨ ਮਹਿ ਹੋਤੀ ਕੋਟਿ ਉਪਾਧਿ ॥

ਊਲਟਿ ਭਈ ਸੁਖ ਸਹਜਿ ਸਮਾਧਿ ॥

ਆਪੁ ਪਛਾਨੈ ਆਪੈ ਆਪ ॥

ਰੋਗੁ ਨ ਬਿਆਪੈ ਤੀਨੌ ਤਾਪ ॥੨॥

ਅਥ ਮਨੁ ਊਲਟਿ ਸਨਾਤਨੁ ਹੁਆ ॥

ਤਬ ਜਾਨਿਆ ਜਬ ਜੀਵਤ ਮੂਆ ॥

ਕਹੁ ਕਬੀਰ ਸੁਖਿ ਸਹਜਿ ਸਮਾਵਉ ॥

ਆਪਿ ਨ ਡਰਉ ਨ ਅਵਰ ਡਰਾਵਉ ॥

(ਪੰਨਾ-੩੨੬-੨੨)

ਸਤਿਸੰਗ ਵਿਚ ਦਮ-ਬ-ਦਮ 'ਗੁਰ ਸ਼ਬਦ' ਦੀ ਅਤੁੱਟ ਕਮਾਈ ਦੁਆਰਾ ਜੀਵ ਦਾ ਸੁਭਾਉ ਅਤੇ ਵਰਤਾਰਾ ਹੀ 'ਊਲਟ' ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਦੁਆਰਾ ਜਦੋਂ 'ਸਤਿ-ਚਿਤ-ਆਨੰਦ' ਗੋਬਿੰਦ ਜੀ ਨਾਲ, ਜੀਵ ਦਾ ਅੰਤ੍ਰ-ਆਤਮੇ 'ਸੰਪਰਕ' ਹੁੰਦਾ ਹੈ,

ਤਾਂ ਸ਼ਾਂਤੀ ਹੀ ਸ਼ਾਂਤੀ, ਠੰਢ ਹੀ ਠੰਢ ਵਰਤ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਕਹਿ ਅਨੰਦ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੀਵ ਦਾ ਬਾਹਰਲਾ ਵਰਤਾਰਾ ‘ਬੁਰਾ ਨਹੀਂ ਸਭ ਭਲਾ ਹੀ ਹੈ ਰੇ’ ਵਾਲਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । ਪਹਿਲੋ-ਪਹਿਲ ਇਹ ਅਵਸਥਾ ਸਦੀਵੀ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੀ, ਪਰ ਜਿਉਂ- ਜਿਉਂ ‘ਗੁਰ ਸਬਦ’ ਵਿਚ ਮਨ ਲੀਨ ਹੁੰਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਿਉਂ-ਤਿਉਂ ਸਦੀਵੀ ਦਿੜ੍ਹ ਅਵਸਥਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜੀਵ ‘ਸਹਿਜ-ਸੁਖ’ ਵਿਚ ਟਿਕਿਆ ਹੋਇਆ, ਕਿਸੇ ਉਮਾਹ, ਉਤਸ਼ਾਹ ਅਤੇ ‘ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ’ ਵਿਚ ਵਿਚਰਦਾ ਹੈ । ਫਿਰ ਤੁਰਦੇ ਫਿਰਦੇ, ਬਹਿੰਦੇ, ਉਠਦੇ ‘ਸਹਿਜ ਅਨੰਦ’ ਬਣਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਗੁਰੂ ਵਾਕ ਹੈ -

ਸਾਇਰ ਸਪਤ ਭਰੇ ਜਲ ਨਿਰਮਲਿ ਉਲਟੀ ਨਾਵ ਤਰਾਵੈ ॥

ਬਾਹਰ ਜਾਤੇਂ ਠਾਕਿ ਰਹਾਵੈ ਗੁਰਮੁਖਿ ਸਹਜਿ ਸਮਾਵੈ ॥ (ਪੰਨਾ-੧੩੩੨)

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਨੰਦ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਰੋਮ-ਰੋਮ ਅੰਦਰ ਮਹਿਸੂਸ ਹੁੰਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ । ‘ਆਪਣਾ ਆਪਾ’ —

ਮਿੱਠਾ-ਮਿੱਠਾ

ਸੋਹਣਾ-ਸੋਹਣਾ

ਠੰਢਾ-ਠੰਢਾ

ਹਲਕਾ-ਹਲਕਾ

ਪਿਆਰਾ-ਪਿਆਰਾ

ਨਿੱਘਾ-ਨਿੱਘਾ

ਖਿੜਿਆ-ਖਿੜਿਆ

ਮਹਿਸੂਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ।

ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ‘ਆਪਾ ਭਾਵ’ ਬਿਲਕੁਲ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਢੂੰ ਢੂੰ ਕਰਤਾ ਤੂ ਗੂਆ’ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਵਾਪਰਦੀ ਹੈ, ਸਭ ਚਿੰਤਾ-ਝੋਰੇ ਦੂਰ ਹੋ ਕੇ ਅਕਹਿ ਸੁਖ ਅਤੇ ਅਨੰਦ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ।

ਗੁਰੂ ਪੰਚਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦਾ ਹੁਕਮ ਹੈ —

ਜਿਨਾ ਬਾਤ ਕੋ ਬਹੁਤੁ ਅੰਦੇਸਰੋ ਤੇ ਮਿਟੇ ਸਭ ਗਇਆ ॥

ਸਹਜ ਸੈਨ ਅਰੁ ਸੁਖਮਨ ਨਾਗੀ ਉਧ ਕਮਲ ਬਿਗਸਇਆ ॥੧॥

ਦੇਖਹੁ ਅਚਰਜੁ ਭਇਆ ॥

ਜਿਹ ਠਾਕੁਰ ਕਉ ਸੁਨਤ ਅਗਾਧਿ ਬੋਧਿ ਸੋ ਰਿਦੈ ਗੁਰਿ ਦਇਆ ॥ ਰਹਾਉ ॥

ਜੋਏ ਦੂਤ ਮੋਹਿ ਬਹੁਤੁ ਸੰਤਾਵਤ ਤੇ ਭਇਆਨਕ ਭਇਆ ॥

ਕਰਹਿ ਬੇਨਤੀ ਰਾਖ ਠਾਕੁਰ ਤੇ ਹਮ ਤੇਰੀ ਸਰਨਇਆ ॥

(ਪੰਨਾ-੯੧੨)

ਅਸੀਂ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਵਰਤ-ਵਰਤਾਰੇ ਵੱਲ ਨਿਗਾਹ ਮਾਰੀਏ, ਤਾਂ ਨਿੱਤ ਦੇ ਜੀਵਨ ਤੋਂ
ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਉਭਰ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਣਗੀਆਂ, ਕਿ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ —

1. ਲੈ ਕੇ ਖੁਸ਼ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ, ਪਰ ‘ਹਥਹੁ ਦੇ ਕੈ ਭਲਾ ਮਨਾਵੈ’ ਵਾਲਾ ਕੋਈ
ਵਿਰਲਾ ।

2. ਕਬਨੀ ਵਾਲੇ ‘ਗਿਆਨੀ’ ਸਾਰੇ, ਪਰ ਕਮਾਉਣ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਵਿਰਲਾ ।

ਜਗਿ ਗਿਆਨੀ ਵਿਰਲਾ ਆਚਾਰੀ ॥

ਜਗਿ ਪੰਡਿਤੁ ਵਿਰਲਾ ਵੀਚਾਰੀ ॥ (ਪੰਨਾ-੪੧੩)

3. ਖਾਣ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ, ਪਰ ‘ਖੁਆਉਣ’ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਵਿਰਲਾ ।

4. ‘ਪਰ-ਅਉਗੁਣ’ ਤੱਕਣ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ, ਪਰ ਆਪਣੇ ਅਉਗੁਣਾਂ ਵੱਲ
ਨਿਗਾਹ ਮਾਰਨ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਵਿਰਲਾ ॥

ਆਪਨੜੇ ਗਿਰੀਵਾਨ ਮਹਿ ਸਿਰੁ ਨੀਵਾਂ ਕਰਿ ਦੇਖੁ ॥ (ਪੰਨਾ-੧੩੨੮)

5. ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਅਉਗੁਣਾਂ ਦੀ ‘ਚਰਚਾ’ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ, ਪਰ ‘ਦੇਖ ਕੇ ਅਣਡਿਠ’
ਤੇ ‘ਸੁਣ ਕੇ ਅਣਸੁਣਾ’ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਵਿਰਲਾ ।

ਸਾਝ ਕਰੀਜੈ ਗੁਣਹ ਕੇਗੀ ਛੋਡਿ ਅਵਗਣ ਚਲੀਐ ॥ (ਪੰਨਾ-੨੬੬)

6. ਕੌੜਾ ਤੇ ਛਿੱਕਾ ਬੋਲਣ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ, ‘ਮਿੱਠਾ’ ਬੋਲਣ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਵਿਰਲਾ ।

7. ‘ਨਿੰਦਾ’ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਪਰ ਆਪਣੀ ਨਿੰਦਾ ਸੁਣ ਕੇ ਖੁਸ਼ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਕੋਈ
ਵਿਰਲਾ ।

ਨਿੰਦਉ ਨਿੰਦਉ ਮੋਕਉ ਲੋਗੁ ਨਿੰਦਉ ॥

ਨਿੰਦਾ ਜਨ ਕਉ ਖਰੀ ਪਿਆਰੀ ॥ (ਪੰਨਾ-੩੩੯)

8. ‘ਬੁਰਾ’ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਬਹੁਤ, ਪਰ ਬੁਰੇ ਨਾਲ ਭਲਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਕੋਈ
ਵਿਰਲਾ ।

ਫਰੀਦਾ ਬੁਰੇ ਦਾ ਭਲਾ ਕਰਿ ਗੁਸਾ ਮਨਿ ਨ ਹਢਾਇ ॥ (ਪੰਨਾ-੧੩੮੨)

9. ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ‘ਰਿਸੇ-ਗਿਲੇ’ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ, ਪਰ ‘ਰੇਸੁ ਨ ਕਾਹੂ ਸੰਗ ਕਰਹੁ
ਆਪਨ ਆਪੁ ਬੀਚਾਰੀ’ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਵਿਰਲਾ ।

10. ‘ਈਰਖਾ-ਦਵੈਤ’ ਦੀਆਂ ਗੀਢਾਂ ਬੰਨ੍ਹਣ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ, ‘ਪਰ ਕਾ ਬੁਰਾ ਨ
ਰਾਖਹੁ ਚੀਤ’ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਵਿਰਲਾ ।

11. ‘ਡੰਡੀ ਮਾਰਨ ਵਾਲੇ’ ਬਹੁਤ, ਪਰ ‘ਪੂਰਾ ਤੌਲਣ’ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਵਿਰਲਾ ।

12. ‘ਡੰਗ ਟਪਾਊ’ ਸਾਰੇ, ਪਰ ‘ਫਰਜ਼-ਛਿਊਟੀ’ ਨਿਭਾਉਣ ਵਾਲਾ ਕੋਈ
ਵਿਰਲਾ ।

13. 'ਅੱਗ ਲਾਉਣ' ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ, ਪਰ 'ਬੁਝਾਉਣ' ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਵਿਰਲਾ ।
 14. ਦਿਲ ਦੇ ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਨੂੰ 'ਤੋੜਣ' ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ, ਪਰ 'ਜੋੜਣ' ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਵਿਰਲਾ।
ਹਿਆਉ ਨ ਕੈਹੀ ਠਾਹਿ ਮਾਣਕ ਸਭ ਅਮੌਲਵੇ ॥ (ਪੰਨਾ-੧੩੮)
 15. ਖਿੜੇ ਹੋਏ ਹਿਰਦੇ ਨੂੰ 'ਮੁਰਝਾਉਣ' ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ, ਪਰ ਮੁਰਝਾਇਆਂ ਨੂੰ
'ਖਿੜਾਉਣ' ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਵਿਰਲਾ ।

ਗੱਲ ਕੀ, ਹਰ ਪਾਸੇ –

ਠੱਗੀ-ਠੋਰੀ
 ਵੱਢੀ-ਖੋਰੀ
 ਕੰਮ ਦੀ ਚੋਰੀ
 ਟਾਲ ਮਟੋਲ
 ਲਾਰੇ ਬਾਜ਼ੀ
 ਦਗਾ
 ਛਰੇਬਾ

ਦਾ ਬੋਲਬਾਲਾ ਤੇ ਵਰਤ-ਵਰਤਾਰਾ ਹੈ ।

ਉਹ ਕਿਹੜਾ ਅਉਗੁਣ ਹੈ, ਜੋ ਸਾਡੇ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹੈ ! ਮਨ-ਬਚ-ਕਰਮਾਂ ਕਰਕੇ ਰਾਤ-ਦਿਨ 'ਕੂੜ ਫਿਰੈ ਪਰਧਾਨ ਵੇ ਲਾਲੋ' ਵਾਲਾ ਜੀਵਨ ਬਤੀਤ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ । ਸਮਾਜਿਕ ਹਾਲਤ ਤਾਂ ਨਰਕ ਤੋਂ ਵੀ ਭੈੜੀ ਹੋ ਚੱਕੀ ਹੈ ।

ਗੁਰੂ ਬਾਬੇ ਨੇ ਸਾਨ੍ਹੰ —

‘ਸੱਚੇ-ਸੌਦੇ’ ਕਰਨੇ ਸਿਖਾਏ।

‘ਤੇਰਾਂ-ਤੇਰਾਂ’ ਤੋਲਣਾ ਦੱਸਿਆ ।

ਹਥਹੁ ਦੇ ਕੈ ਭਲਾ ਮਨਾਊਣਾ ਸਿਖਾਇਆ ।

‘ਅਣਹੋਂਦਾ ਆਪ ਵੰਡਾਊਣ’ ਦੀ ਜਾਚ ਦੱਸੀ ।

ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਜੁਲਮ ਰੋਕਣ ਦੀ ਖਾਤਰ ਬਲੀਦਾਨ ਦੇ ਕੇ, ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਸਿਖਾਇਆ ਕਿ ਅਸਲੀ ਜੀਵਨ ਤਾਂ ‘ਲੋਕਾਈ ਖਾਤਰ ਜੀਉਣਾ ਅਤੇ ਲੋਕਾਈ ਖਾਤਰ ਮਰਨਾ’ ਹੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਗੁਰੂ ਬਾਬੇ ਦੇ ਦਰਸਾਏ ਹੋਏ ‘ਗਾਡੀ-ਗਹੁ’ ਤੋਂ ਪੁੱਝੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਾਂ।

ਆਓ ! ਗੁਰੂ ਬਾਬੇ ਦੀ ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਵੀਚਾਰਦੇ ਹੋਏ, ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਨੂੰ 'ਪਲਟਾ' ਦੇਈਏ ਤੇ ਸੱਚੀ-ਸੁੱਚੀ ਸੇਧ ਵਿਚ ਭੁਗੀਏ ।

ਐਸੀ 'ਊਲਟੀ ਖੇਲ' ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਵਿਚਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ 'ਗੁਰੂ ਸ਼ਬਦ' ਦੀ ਕਮਾਈ ਦੁਆਰਾ, ਹਰਿ-ਰਸ ਵਿਚ ਰੱਤੇ ਜਾਣ ਨਾਲ ਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ –

ਐਸੇ ਹਰਿ ਰਸੁ ਬਰਨਿ ਨ ਸਾਕਉ
ਗੁਰਿ ਪੂਰੇ ਮੇਰੀ ਉਲਟਿ ਧਰੀ ॥

(ਪੰਨਾ-੮੨੩)

ਸਾਡੀ 'ਮਤਿ' ਕੇਵਲ ਉਸ ਵੇਲੇ ਬਦਲਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜਦ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਮਨ ਦਾ 'ਰੁਖ' ਸੰਸਾਰ ਵਲੋਂ ਮੌਜ ਕੇ ਗੁਰੂ ਵੱਲ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਜਿਉਂ-ਜਿਉਂ ਸਾਡੇ ਮਨ ਦਾ 'ਰੁਖ' ਗੁਰੂ ਵੱਲ ਮੁੜਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਿਉਂ-ਤਿਉਂ ਸਾਡੇ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਵਾਲੇ ਗੁਣ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਹੁੰਦੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਗੁਰਮੁਖਿ ਹੋਵੈ ਸੁ ਪਲਟਿਆ ਹਰਿ ਰਾਤੀ ਸਾਜਿ ਸੀਗਾਰਿ ॥ (ਪੰਨਾ-੮੨੪)

ਪਰ ਸਾਡੀ ਹਾਲਤ ਤਰਸਯੋਗ ਹੈ। ਭਰਮ ਦੀ ਅਗਿਆਨਤਾ ਕਾਰਨ ਸਾਨੂੰ ਗੁਰੂ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਅੰਗ-ਸੰਗ ਹੁੰਦਾ ਹੋਇਆ ਭੀ, ਅਨੁਭਵ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਅੰਨੋਂ ਵਾਹ ਰਸਾਤੱਲ ਵੱਲ ਰੁੜੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਾਂ।

ਐਸੇ ਕਾਹੇ ਭੂਲਿ ਪਰੇ ॥

ਕਰਹਿ ਕਰਾਵਹਿ ਮੂਕਰਿ ਪਾਵਹਿ ਪੇਖਤ ਸੁਨਤ ਸਦਾ ਸੰਗਿ ਹਰੇ ॥੧॥ ਰਹਾਉ॥

ਕਾਚ ਬਿਹਾਇਨ ਕੰਚਨ ਛਾਡਨ ਬੈਗੀ ਸੰਗਿ ਹੇਤੁ ਸਾਜਨ ਤਿਆਗਿ ਖਰੇ ॥

ਹੋਵਨੁ ਕਉਰਾ ਅਨਹੋਵਨੁ ਮੀਠਾ ਬਿਖਿਆ ਮਹਿ ਲਪਟਾਇ ਜਰੇ ॥੧॥

ਅੰਧ ਕੂਪ ਮਹਿ ਪਰਿਓ ਪਰਾਨੀ ਭਰਮ ਗੁਬਾਰ ਮੋਹ ਬੰਧਿ ਪਰੇ ॥

ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਭ ਹੋਤ ਦਇਆਰਾ ਗੁਰੂ ਭੇਟੈ ਕਾਢੈ ਬਾਹ ਫਰੇ ॥ (ਪੰਨਾ-੮੨੩)

ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਚਰਨ-ਕਮਲ ਦੀ ਮੌਜ ਛੱਡ ਕੇ, ਮਨੁੱਖ ਛਾਇਆ ਰੂਪ ਮਾਇਆ ਨੂੰ ਵਿਹਾਇਨ ਵਿਚ ਜੁਟਿਆ, ਰਾਤ-ਦਿਨ 'ਪੈਸਾ-ਪੈਸਾ' ਕੁਕ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕਾਮ, ਕੋਧ ਆਦਿ ਜੋ ਇਸ ਦੇ 'ਵੈਰੀ' ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਅਤੇ ਸਤ, ਸੰਤੋਖ, ਦਇਆ, ਸੇਵਾ-ਭਾਵ, ਆਪਾ-ਵਾਰਨਾ ਆਦਿ ਦੈਵੀ ਗੁਣ, ਜੋ ਇਸ ਦੇ 'ਸੱਜਣ' ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਮੁਖ ਮੁੜੀ ਬੈਣਾ ਹੈ। 'ਇਹ ਜਗ ਮਿੱਠਾ, ਅਗਲਾ ਕਿਨ ਡਿੱਠਾ' ਅਨੁਸਾਰ ਸਦਾ ਸਹਾਈ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੂੰ ਛੱਡ,'ਛਿਨ-ਭੰਗਰ' ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਮਿੱਠਾ ਜਾਣ, ਵਿਹੁ-ਰੂਪੀ ਮਾਇਆ ਵਿਚ ਲਿਪਟਿਆ ਹੋਇਆ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਤੋਂ 'ਬੇਮੁਖ' ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਭਰਮ ਦੇ ਗੁਬਾਰ ਅਤੇ ਮੋਹ ਦੇ ਬੰਧਨਾਂ ਕਾਰਨ ਅੰਨ੍ਹੇ ਖੂਹ ਵਿਚ ਗੋਤੇ ਖਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਪਲਚਿ ਪਲਚਿ ਸਗਲੀ ਮੁਈ ਝੂਠੈ ਧੰਧੈ ਮੋਹੁ ॥ (ਪੰਨਾ-੯੩੩)

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ, ਇਸ 'ਬਿਖਮ-ਅਸਗਾਹ ਭਵ-ਸਾਗਰ' ਤੋਂ ਬਚਣ ਦਾ ਰਾਹ 'ਸਾਧ-ਸੰਗਤ' ਦਾ ਆਸਰਾ ਹੀ ਦਸਦੇ ਹਨ, ਜਿਥੋਂ ਸਾਨੂੰ 'ਨਾਮ ਦੀ ਓਟ' ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। 'ਸਾਧ ਸੰਗਤਿ' ਕੈ ਅੰਚਲਿ ਲਾਵਹੁ ਬਿਖਮ ਨਦੀ ਜਾਇ ਤਰਣੀ' ਦੀ ਅਰਦਾਸ ਦੀ ਜਾਚਨਾ ਸਿਖਾਈ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾਮ ਦਾ 'ਓਹਲਾ' ਲੈਣ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਬਖਸ਼ਦੇ ਹਨ —

ਰੇ ਮਨ ਓਟ ਲੇਹੁ ਹਰਿ ਨਾਮਾ ॥ (ਪੰਨਾ ੯੦੧)

ਜੀਅਰੇ ਓਲ੍ਹਾ ਨਾਮ ਕਾ ॥

ਅਵਰੁ ਜਿ ਕਰਨ ਕਰਾਵਣੋ ਤਿਨ ਮਹਿ ਭਉ ਹੈ ਜਾਮ ਕਾ ॥ (ਪੰਨਾ-੨੧੧)

ਜਦ ਜੀਵ ਦੇ ਮਨ ਦਾ 'ਰੁਖ' ਆਤਮਾ ਵੱਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ 'ਗੁਰ-ਮੁਖ' ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ।

ਜਦ ਜੀਵ ਦੇ ਮਨ ਦਾ 'ਰੁਖ' ਆਪਣੀ ਆਤਮਾ ਵੱਲੋਂ ਮੁੜ ਕੇ ਅਥਵਾ 'ਭੁੱਲ' ਕੇ, ਮਾਇਆ ਵਿਚ ਖਚਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ — ਉਦੋਂ ਉਸ ਨੂੰ 'ਮਨ-ਮੁਖ' ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਸੇ ਮਨਮੁਖ ਜੋ ਸਬਦੁ ਨ ਪਛਾਣਹਿ ॥

ਗੁਰ ਕੇ ਭੈ ਕੀ ਸਾਰ ਨਾ ਜਾਣਹਿ ॥ (ਪੰਨਾ-੧੦੪੮)

ਜਦ ਜੀਵ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੂੰ 'ਭੁੱਲ' ਕੇ, ਉਸ ਦੀ 'ਹੋਦਾ' ਤੋਂ ਹੀ ਇਨਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਝੂਠੀ 'ਮੈਂ-ਮੇਰੀ' ਦੇ ਭਰਮ-ਭੁਲਾਵੇ ਵਿਚ 'ਹੋਕਾਰਿਆ' ਫਿਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ 'ਸਾਕਤ' ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ 'ਸਾਕਤ' ਦੀ ਮਾਨਸਿਕ ਅਵਸਥਾ 'ਗੁਰਮੁਖ' ਦੀ ਆਤਮਿਕ ਅਵਸਥਾ ਤੋਂ ਐਨ ਉਲੱਟ ਹੈ ।

ਖਾਦਾ ਪੈਨਦਾ ਮੁਕਰਿ ਪਾਇ ॥ ਤਿਸ ਨੋ ਜੋਹਹਿ ਦੂਤ ਧਰਮਰਾਇ ॥੧॥

ਤਿਸੁ ਸਿਉ ਬੇਮੁਖੁ ਜਿਨਿ ਜੀਉ ਪਿੰਡੁ ਦੀਨਾ ॥

ਕੈਟਿ ਜਨਮ ਭਰਮਹਿ ਬਹੁ ਜੂਨਾ॥੧॥ ਰਹਾਉ॥

ਸਾਕਤ ਕੀ ਐਸੀ ਹੈ ਰੀਤਿ ॥ ਜੋ ਕਿਛੂ ਕਰੇ ਸਗਲ ਬਿਪਰੀਤਿ ॥੨॥

ਜੀਉ ਪਾਣ ਜਿਨਿ ਮਨੁ ਤਨੁ ਧਾਰਿਆ ॥

ਸੋਈ ਠਾਕੁਰ ਮਨਹੁ ਬਿਸਾਰਿਆ ॥ (ਪੰਨਾ-੧੯੫)

ਕਉਂਡੀ ਬਦਲੈ ਤਿਆਰੈ ਰਤਨੁ ॥ ਛੋਡਿ ਜਾਇ ਤਾਹੁ ਕਾ ਜਤਨੁ ॥

ਸੋ ਸੰਚੈ ਜੋ ਹੋਛੀ ਬਾਤ ॥ ਮਾਇਆ ਮੋਹਿਆ ਟੇਢਉ ਜਾਤ ॥੧॥

ਅਭਾਗੇ ਤੈ ਲਾਜ ਨਾਹੀ ॥

ਸੁਖ ਸਾਗਰ ਪੂਰਨ ਪਰਮੇਸ਼ਰੁ ਹਰਿ ਨ ਚੇਤਿਓ ਮਨ ਮਾਹੀ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥

ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਕਉਰਾ ਬਿਖਿਆ ਮੀਠੀ ॥ ਸਾਕਤ ਕੀ ਬਿਧਿ ਨੈਨਹੁ ਢੀਠੀ ॥

ਕੁੜਿ ਕਪਟਿ ਅਹੰਕਾਰਿ ਰੀਝਾਨਾ ॥ ਨਾਮੁ ਸੁਨਤ ਜਨੁ ਬਿਛੂਆ ਭਸਾਨਾ ॥੧੨॥

ਮਾਇਆ ਕਾਰਣਿ ਸਦ ਹੀ ਝੂਰੈ ॥ ਮਨਿ ਮੁਖਿ ਕਬਹਿ ਨ ਉਸਤਤਿ ਕਰੈ ॥

ਨਿਰਭਉ ਨਿਰੰਕਾਰ ਦਾਤਾਰੁ ॥

ਤਿਸੁ ਸਿਉ ਪ੍ਰੀਤਿ ਨ ਕਰੈ ਗਵਾਰੁ ॥ (ਪੰਨਾ-੮੯੨-੯੩)

ਸਾਕਤ ਮੁਠੇ ਦੁਰਮਤੀ ਹਰਿ ਗਸ੍ਤ ਨਾ ਜਾਣੰਨਿ ॥

ਜਿਨ੍ਹੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤੂ ਭਰਮਿ ਲੁਟਾਇਆ ਬਿਖੁ ਸਿਉ ਰਚਹਿ ਰਚਨਿ॥

ਦੁਸਟਾ ਸੇਤੀ ਪਿਰਹੜੀ ਜਨ ਸਿਉ ਵਾਦੂ ਕਰੰਨਿ ॥

(ਪੰਨਾ-੮੪)

ਸਾਡੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਅਤੇ ਬਦਲਵੇਂ 'ਮਨ' ਉਤੇ ਸੰਗਤ ਦਾ ਅਸਰ ਹੋਣਾ ਅਵੱਸ਼ਾਨ
ਅਥਵਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ ।

ਜੋ ਜੈਸੀ ਸੰਗਤ ਮਿਲੈ ਸੌ ਤੈਸੋ ਫਲੁ ਖਾਇ ॥ (ਪੰਨਾ-੧੩੯੯)

ਇਸੇ ਲਈ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਐਸੇ 'ਮਨਮੁਖ' ਅਥਵਾ 'ਸਾਕਤ' ਦੀ
'ਸੰਗਤ' ਤੋਂ ਬਚਣ ਦੀ ਇਉਂ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ।

ਤੇ ਸਾਕਤ ਚੋਰ ਜਿਨਾ ਨਾਮੁ ਵਿਸਾਰਿਆ
ਮਨ ਤਿਨ ਕੈ ਨਿਕਟਿ ਨ ਭਿੰਠੀਐ ॥ (ਪੰਨਾ-੧੨੦)

ਕਬੀਰ ਮਾਰੀ ਮਰਉ ਕੁਸੰਗ ਕੀ ਕੇਲੇ ਨਿਕਟਿ ਜੁ ਬੇਰਿ ॥
ਉਹ ਝੂਲੈ ਉਹ ਚੀਰੀਐ ਸਾਕਤ ਸੰਗੁ ਨ ਹੋਰਿ ॥ (ਪੰਨਾ-੧੩੯੯)

ਕਬੀਰ ਸਾਕਤ ਸੰਗੁ ਨ ਕੀਜੀਐ ਢੂਰਹਿ ਜਾਈਐ ਭਾਗਿ ॥
ਬਾਸਨੁ ਕਾਰੋ ਪਰਸੀਐ ਤਉ ਕਛੁ ਲਾਰੀ ਦਾਗੁ ॥ (ਪੰਨਾ-੧੩੨੧)

ਇਸ 'ਉਲਟੀ ਖੇਲ' ਨੂੰ ਖੇਲਣ ਲਈ 'ਗ੍ਰਹਿਸਥ ਉਦਾਸ' ਜੀਵਨ ਬਤੀਤ ਕਰਦੇ ਹੋਏ
'ਲੋਕ ਸੁਖੀ ਪਰਲੋਕ ਸੁਹੇਲੀ' ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ ।

ਉਲਟੀ ਰੇ ਮਨ ਉਲਟੀ ਰੇ ॥
ਸਾਕਤ ਸਿਉ ਕਰਿ ਉਲਟੀ ਰੇ ॥ (ਪੰਨਾ-੫੩੫)

ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਦਰਸਾਏ ਗੁਰ-ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਕਮਾਉਂਦੇ ਹੋਏ, ਸਦੀਵੀ ਸੁਖ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ
ਕਰਨੀ ਹੈ ਅਤੇ 'ਬੰਗਮਪੁਰੇ' ਦੇ ਵਾਸੀ ਹੋ, ਲੁਡ-ਲੁਡ ਦਰਗਹਿ ਵੰਵਨਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਕਿ ਸਾਡੇ
ਤੇ ਗੁਰੂ ਬਾਬੇ ਦੇ ਇਹ ਬਚਨ ਸਹੀ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਢੁੱਕ ਸਕਣ ।

ਮਨ ਮਹਿ ਮਨੁ ਉਲਟੋ ਮਰੈ ਜੇ ਗੁਣ ਹੋਵਹਿ ਨਾਲਿ ॥ (ਪੰਨਾ-੯੩੫)

ਬੀਜ ਮੰਤੁ ਲੈ ਹਿਰਦੈ ਰਹੈ ॥
ਮਨੁਆ ਉਲਟਿ ਸੁੰਨ ਮਹਿ ਗਰੈ ॥ (ਪੰਨਾ-੯੨੪)

ਗੁਰ ਪਰਸਾਦੀ ਉਲਟੀ ਹੋਵੈ ਗਿਆਨ ਰਤਨੁ ਸਬਦੁ ਤਾਹਾ ਹੋ ॥ (ਪੰਨਾ-੧੦੫੯)

ਸੁਰਤੀ ਕੈ ਮਾਰਗਿ ਚਲਿ ਕੈ ਉਲਟੀ ਨਦਰਿ ਪ੍ਰਗਾਸੀ ॥ (ਪੰਨਾ-੧੩੨੯)

ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ 'ਮਨਮੁਖ' ਜਾਂ ਸਾਕਤ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਤੋਂ ਬਦਲ ਕੇ, 'ਗੁਰਮੁਖ' ਬਣਨ
ਲਈ, ਉਤਮ ਦੈਵੀ ਸੰਗਤ ਅਥਵਾ 'ਸਾਧ ਸੰਗਤ' ਕਰਨ ਦਾ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਤਾਕੀਦੀ
ਹੁਕਮ ਹੈ। ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਕਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਸਾਡੇ ਅੰਤ੍ਰ-ਆਤਮੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ —

ਸ਼ਰਧਾ-ਭਾਵਨੀ ਵੱਧਦੀ ਜਾਵੇਗੀ।
ਮਾਇਕੀ ਰੰਗਤ ਘਟਦੀ ਜਾਵੇਗੀ ਅਤੇ
ਸਹਿਜੇ-ਸਹਿਜੇ ਸਾਡੀ ਅਵਸਥਾ 'ਸਾਕਤ' ਤੋਂ ਬਦਲ ਕੇ
'ਗੁਰਮੁਖ' ਬਣ ਜਾਵੇਗੀ ।

ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਇਉਂ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ —

ਸਾਧਸੰਗਿ ਹੋਇ ਨਿਰਮਲਾ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਭੁ ਕੈ ਰੰਗਿ ॥

(ਪੰਨਾ-੨੯੨)

ਮਹਾ ਪਵਿਤ੍ਰ ਸਾਧ ਕਾ ਸੰਗੁ ॥

ਜਿਸੁ ਭੇਟਤ ਲਾਗੈ ਪ੍ਰਭੁ ਰੰਗੁ ॥

(ਪੰਨਾ ੩੯੨)

ਮਹਿਮਾ ਸਾਧੁ ਸੰਗ ਕੀ ਸੁਨਹੁ ਮੇਰੇ ਮੀਤਾ ॥

ਮੈਲੁ ਥੋਈ ਕੌਂਟਿ ਅਘ ਹਰੇ ਨਿਰਮਲ ਭਏ ਚੀਤਾ ॥

(ਪੰਨਾ-੮੦੯)

ਗਈ ਗਿਲਾਨਿ ਸਾਧ ਕੈ ਸੰਗਿ ॥

ਮਨ ਤਨੁ ਰਾਤੇ ਹਰਿ ਕੈ ਰੰਗਿ ॥

(ਪੰਨਾ-੮੯੨)

ਜਨਮ ਜਨਮ ਕੀ ਹਉਮੇ ਮਲੁ ਲਾਗੀ

ਮਿਲਿ ਸੰਗਤਿ ਮਲੁ ਲਹਿ ਜਾਵੈਗੋ ॥

(ਪੰਨਾ-੧੩੦੯)

ਕਰਿ ਸਾਧਸੰਗਤਿ ਸਿਮਰੁ ਮਾਧੋ ਹੋਹਿ ਪਤਿਤ ਪੁਨੀਤ ॥

(ਪੰਨਾ-੬੩੧)

ਇਕ ਪਾਸੇ ਆਤਮਿਕ ਮੰਡਲ ਵਿਚ —

ਸੱਚ

ਹੁਕਮ

ਨਾਮ

ਪਿਆਰ

ਨਿਰਮਲਤਾ

ਸੰਤੋਖ

ਦਇਆ

ਧੀਰਜ

ਖਿਮਾ

ਸੇਵਾ ਭਾਵ

ਮੈਤ੍ਰੀ ਭਾਵ

ਸ਼ਰਧਾ-ਭਾਵਨੀ

ਨਿਮਰਤਾ

ਸ਼ਾਂਤੀ

ਆਦਿ, ਦੇ ਦੈਵੀ ਗੁਣਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਅਤੇ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਹੈ ।

ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ, ਮਾਇਕੀ ਮੰਡਲ ਵਿਚ —

ਅਗਿਆਨਤਾ

ਭਰਮ

ਹੰਕਾਰ

ਕਾਮ
 ਕ੍ਰੋਧ
 ਲੋਭ
 ਮੌਜ
 ਸ਼ੱਕ
 ਡਰ
 ਖੁਦਗਰਜੀ
 ਇਰਖਾ-ਦਵੈਤ
 ਦੁੱਖ-ਕਲੋਸ਼
 ਕੁਲਝਣਾ

ਆਦਿ, ਦੇ ਅਉਗੁਣਾਂ ਦਾ ਬੋਲਬਾਲਾ ਤੇ ਵਰਤ-ਵਰਤਾਰਾ ਹੈ ।

ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ‘ਮਾਇਕੀ ਮੰਡਲ’ ਤੋਂ ਨਿਕਲ ਕੇ, ‘ਆਤਮਿਕ ਮੰਡਲ’ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਪਹਿਲੀ-ਪੁਰਾਣੀ ‘ਜੀਵਨ-ਰੋੜ੍ਹ’ ਦੇ ਹਰ ਪਖ, ਅਥਵਾ —

ਖਿਆਲ
 ਚਿਤਵਨੀ
 ਨਿਸਚਾ
 ਜੀਵਨ ਸੇਧ
 ਰੁਚੀਅਂ
 ਗਿਆਨ
 ਕਰਮ
 ਸੁਭਾਓ
 ਮਨੋਰੰਜਨ

ਆਦਿ ਬਦਲਣੇ ਪੈਣਗੇ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਤੋਂ —

‘ਐਨ ਉਲਟ’
 ਆਤਮ ਮੰਡਲ ਦੇ ਦੈਵੀ ਗੁਣ ਧਾਰਨੇ ਪੈਣਗੇ ।

ਐਸੇ ‘ਮਨਮੁਖ ਜੀਵਨ’ ਤੋਂ ‘ਗੁਰਮੁਖ ਜੀਵਨ’ ਵੱਲ ‘ਉਲਟ ਤਬਦੀਲੀ’ —

ਅਲੋਕਿਕ ਆਤਮਿਕ ਅਕਲ ਕਲਾ ਹੈ,
 ਅਚਰਜ ਇਲਾਹੀ ਕਰਮਾਤ ਹੈ,
 ਦੈਵੀ ਕਿਸ਼ਮਾ ਹੈ,
 ‘ਜੀਵਤ-ਮਰਨਾ’ ਹੈ,

ਆਤਮਿਕ ਪਿਉਂਦ ਚਾੜਨੀ ਹੈ,
ਅੰਤ੍ਰ-ਆਤਮੇ 'ਧਰਮ' ਧਾਰਨਾ ਹੈ ।

ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਇਹ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ 'ਉਲਟ ਤਬਦੀਲੀ' ਲਿਆਉਣ ਲਈ, ਸਭ ਤੋਂ
ਪਹਿਲਾ ਅਤੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਾਧਨ, ਬਖਸ਼ੇ ਹੋਏ ਗੁਰਮੁਖ ਪਿਆਰਿਆਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਅਥਵਾ
'ਸਾਧ-ਸੰਗਤ' ਹੈ ਦੱਸੀ ਗਈ ਹੈ ।

ਖੋਜਤ ਖੋਜਤ ਸੁਣੀ ਇਹ ਸੋਇ ।

(ਪੰਨਾ-੩੨੩)

ਸਾਧਸੰਗਤਿ ਬਿਨੁ ਤਰਿਓ ਨ ਕੋਇ ॥

(ਪੰਨਾ-੩੨੨)

ਸਾਧਸੰਗਤਿ ਮਿਲਿ ਬੁਧਿ ਬਿਬੇਕ ॥

(ਪੰਨਾ-੬੯੪)

ਸਾਧਸੰਗਤਿ ਬਿਨਾ ਭਾਉ ਨਹੀ ਉਪਜੈ
ਭਾਵ ਬਿਨੁ ਭਗਤਿ ਨਹੀ ਹੋਇ ਤੇਰੀ ॥

(ਪੰਨਾ-੮੩੦)

ਅਨ ਤੇ ਟੁਟੀਐ ਰਿਖ ਤੇ ਛੁਟੀਐ ॥

ਮਨ ਹਰਿ ਰਸ ਘੁਟੀਐ ਸੰਗਿ ਸਾਧੁ ਉਲਟੀਐ ॥

(ਪੰਨਾ-੮੩੦)

ਸੰਤ ਜਨਾ ਕੀ ਲੇਹੁ ਮਤੇ ॥

ਸਾਧਸੰਗਿ ਪਾਵਹੁ ਪਰਮ ਗਤੇ ॥

(ਪੰਨਾ-੧੧੩੬)

ਗੁਰ ਪਰਸਾਦੀ ਜੀਵਤੁ ਮਰੈ ਉਲਟੀ ਹੋਵੈ ਮਤਿ ਬਦਲਾਹੁ ॥

(ਪੰਨਾ-੬੫੧)

ਅੰਦਰਲੇ ਘੁੱਪ ਹਨੇਰੇ ਕਮਰੇ ਦੇ ਅੰਧ ਗੁਬਾਰ ਵਿਚ ਠੋਕਰਾਂ ਅਤੇ ਭੁਲੇਖਿਆਂ ਤੋਂ ਦੁਖੀ
ਹੋ ਕੇ, ਅਸੀਂ 'ਹਨੇਰੇ' ਵੱਲ ਪਿੱਠ ਕਰਕੇ 'ਚਾਨਣ' ਵੱਲ ਦੌੜਦੇ ਹਾਂ ।

ਅੱਗ ਦੇ ਭਾਂਬੜ ਦੀਆਂ ਲਾਟਾਂ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਭੀ, ਅਸੀਂ ਭਾਂਬੜ ਤੋਂ ਦੂਰ
ਭੱਜਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਕੋਈ ਠੰਢੀ ਥਾਂ ਭਾਲਦੇ ਹਾਂ ।

ਐਨ ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਦ ਜੀਵ ਮਾਇਕੀ ਮੰਡਲ ਦੇ ।

'ਅਗਨ ਸੋਕ ਸਾਗਰ' ਦੇ ਭਾਂਬੜ

'ਆਤਿਸ਼ ਦੁਨੀਆ' ਦੇ ਸੋਕ

'ਬਿਖਮ ਸਾਗਰ' ਦੀਆਂ ਡੋਥੂ ਲਹਿਰਾਂ

'ਮਾਇਆ ਨਾਗਨੀ' ਦੇ ਡੰਗ

ਮਾਇਆ ਠਗਉਰੀ ਦੇ 'ਚਰਿਤ'

'ਪੰਜਾਂ ਦੇ ਭੜਥੂ'

'ਨਰਕ ਘੋਰ ਦਾ ਦੁਆਰਾ'

ਤੋਂ ਅਤਿ ਦੁਖੀ ਹੋ ਕੇ ਤੰਗ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸ ਝੂਠੀ ਤੈਂਗੀ ਮਾਇਆ ਵੱਲ 'ਪਿਠ'
ਕਰਕੇ ਅਥਵਾ 'ਤਿਆਗ ਕੇ' ਆਤਮਿਕ ਮੰਡਲ ਅਥਵਾ 'ਪਰਮਾਰਥ' ਵੱਲ ਮੁੜਦਾ ਹੈ
ਅਤੇ ਆਤਮਿਕ ਸੁਖ-ਸ਼ਾਂਤੀ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਵਿਚ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ ।

ਹਰਿ ਜਨ ਸੰਤ ਮਿਲਹੁ ਮੇਰੇ ਭਾਈ ॥
ਮੇਰਾ ਹਰਿ ਪ੍ਰਭੁ ਦਸਹੁ ਮੈ ਭੁਖ ਲਗਾਈ ॥

(ਪੰਨਾ-੯੫)

ਕੋਈ ਸਜਣੁ ਸੰਤੁ ਮਿਲੈ ਵਡਭਾਗੀ ਮੈ ਹਰਿ ਪ੍ਰਭੁ ਪਿਆਰਾ ਦਸੈ ਜੀਉ ।੧।
ਹਉ ਮਨੁ ਤਨੁ ਥੋੜੀ ਭਾਲਿ ਭਾਲਾਈ ॥
ਕਿਉ ਪਿਆਰਾ ਪ੍ਰੀਤਮੁ ਮਿਲੈ ਮੇਰੀ ਮਾਈ॥

(ਪੰਨਾ-੯੪)

ਬਾਹਰਮੁਖੀ ਮਾਇਕੀ ਮੰਡਲ ਵੱਲੋਂ ਮੁੜਨਾ

ਅਤੇ

ਆਤਮਿਕ ਮੰਡਲ ਵੱਲ ਮੂੰਹ ਕਰਨਾ ਅਥਵਾ 'ਅੰਤਰਮੁਖੀ' ਹੋਣਾ

ਹੀ ਜਗਿਆਸੂ ਦੀ ਨਿਰਾਲੀ 'ਉਲਟੀ ਖੇਡ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਵਿਰਲਾ ਗੁਰਮੁਖ ਹੀ
ਖੇਲਦਾ ਹੈ, ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ ਜੀਵ ਇਸ 'ਅਗਨ ਸੋਕ ਸਾਗਰ' ਵਿਚ ਹੀ —

ਪਲਚਿ ਪਲਚਿ ਸਗਲੀ ਮੁਈ ਝੂਠੈ ਧੰਧੈ ਮੋਹੁ ॥

(ਪੰਨਾ-੧੩੩)

ਅਨੁਸਾਰ, ਆਪਣਾ ਅਮੋਲਕ ਜਨਮ ਅਜਾਈਂ ਗਵਾ ਕੇ, ਜਮਾਂ ਦੇ ਵੱਸ ਪੈ ਕੇ,
ਆਵਾ-ਗਮਨ ਦੇ ਫੇਰ ਵਿਚ ਪਏ ਹੋਏ ਹਨ ।

ਅਸੀਂ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਉਚਮ-ਉਚੇ, ਸੂਚਮ-ਸੂਚੇ, ਸੁਖਦਾਈ, ਕਲਿਆਣਕਾਰੀ
ਆਤਮਿਕ ਉਪਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਗੁੱਝੀ ਭੇਦਾਂ ਤੋਂ ਅਣਜਾਣ, ਅਵੇਸਲੇ ਜਾਂ ਜਾਣ-ਬੁੱਝ ਕੇ ਮਚਲੇ
ਹੋ ਕੇ, ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ 'ਐਨ ਉਲਟ' ਜੀਵਨ ਬਤੀਤ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ।

ਜਾਨਿ ਬੂਝ ਕੈ ਬਾਵਰੇ ਤੈ ਕਾਜੁ ਬਿਗਾਰਿਓ ॥

ਪਾਪ ਕਰਤ ਸੁਕਚਿਓ ਨਹੀਂ ਨਹ ਗਰਬੁ ਨਿਵਾਰਿਓ ॥

(ਪੰਨਾ-੨੨੨)

ਕਬੀਰ ਮਨੁ ਜਾਨੈ ਸਭ ਬਾਤ ਜਾਨਤ ਹੀ ਅਉਗਨੁ ਕਰੈ ॥

ਕਾਹੇ ਕੀ ਕੁਸਲਾਤ ਹਾਥਿ ਦੀਪੁ ਕੂਏ ਪਰੈ ॥

(ਪੰਨਾ-੧੩੨੬)

ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ 'ਉਲਟ' ਸਾਡੀ ਜੀਵਨ-ਰੋੜੁ ਨੂੰ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਨ ਲਈ
ਹੇਠਾਂ ਬਿਉਰਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ —

ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼

ਸਾਡੀ ਕਿਰਿਆ

ਸਾਚਿ ਨਾਮਿ ਮੇਰਾ ਮਨੁ ਲਾਗਾ ॥

ਮਾਇਆ ਵਿਚ ਮਨ ਲੱਗਿਆ ਹੋਇਆ
ਹੈ ।

ਲੋਗਨ ਸਿਉ ਮੇਰਾ ਠਾਠਾ ਬਾਗਾ ॥

ਪਰਮਾਰਥ ਨਾਲ ਠਾਠਾ-ਬਾਗਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

ਅਵਰਿ ਕਾਜ ਤੇਰੈ ਕਿਤੈ ਨ ਕਾਮ ॥

ਦਿਨ-ਗਤ ਅਵਰ ਕਾਜ ਵਿਚ ਹੀ
ਗਲਤਾਨ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ।

ਮਿਲੁ ਸਾਧ ਸੰਗਤਿ ਭਜੁ ਕੇਵਲ ਨਾਮ ॥	ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਕਰਨ ਦੀ ਫੁਰਸਤ ਜਾਂ ਲੋੜ ਹੀ ਨਹੀਂ ਭਾਸਦੀ ।
‘ਫਰੀਦਾ ਬੁਰੇ ਦਾ ਭਲਾ ਕਰਿ’ ‘ਗੁਸਾ ਮਨਿ ਨ ਹਢਾਇ’	ਭਲੇ ਨਾਲ ਬੁਰਾ ਕਰਨਾ । ਗੁੱਸੇ ਵਿਚ ਦਿਨ-ਰਾਤ ਸੜ-ਬਲ ਕੇ ਕੋਇਲੇ ਬਣੇ ਹੋਏ ਹਾਂ ।
‘ਨਾ ਕੋ ਬੈਗੀ ਨਹੀਂ ਬਿਗਾਨਾ’	ਸਾਰੇ ਹੀ ਬਿਗਾਨੇ ਤੇ ਵੈਗੀ ਧਾਰੇ ਹੋਏ ਹਨ ।
‘ਸਗਲ ਸੰਗਿ ਹਮ ਕਉ ਬਨਿ ਆਈ’ ‘ਤਜਹੁ ਸਿਆਨਪ ਸੁਰਿ ਜਨਹੁ’	ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਬਣਦੀ । ਸਿਆਣਪ ਘੋਟਣ ਵਿਚ ਹੀ ਵਡਿਆਈ ਤੇ ਫਖਰ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ ।
‘ਸਿਮਰਹੁ ਹਰਿ ਹਰਿ ਰਾਇ’ ‘ਨਾਮ ਬਿਨਾ ਸਭਿ ਕੂੜ੍ਹ ਗਾਲੀ ਹੋਛੀਆ’	ਸਿਮਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੀ ਨਹੀਂ ਭਾਸਦੀ । ‘ਨਾਮ’ ਦੀ ਸਾਨੂੰ ਸੋਝੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਕੂੜੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਗਲਤਾਨ ਹਾਂ।
‘ਦੇਖ ਕੇ ਅਣਡਿੱਠ ਕਰਨਾ’	ਬਲਕਿ ਮਸਾਲੇ ਲਾ ਕੇ ਚਰਚਾ ਕਰਨ ਵਿਚ ਸਵਾਦ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ ।
‘ਸੁਣ ਕੇ ਅਣਸੁਣਿਆ’ ਕਰਨਾ	ਸੁਣ ਕੇ, ਘੋਟ ਕੇ, ਅੰਦਰੋ-ਅੰਦਰ ਕੁੜ੍ਹਨਾ ਅਤੇ ਸੜਨਾ ।
‘ਰੋਸੁ ਨ ਕਾਹੂ ਸੰਗ ਕਰਹੁ’	ਨਿੱਕੀ-ਨਿੱਕੀ ਗੱਲ ਤੇ ਰੋਸੇ-ਗਿਲੇ, ਈਰਖਾ-ਦਵੈਤ ਅਤੇ ਵੈਰ-ਵਿਰੋਧ ਵਧਾਉਣਾ ।
‘ਨਿੰਦਾ ਭਲੀ ਕਿਸੈ ਕੀ ਨਾਹੀ’ ‘ਹਥਹੁ ਦੇ ਕੈ ਭਲਾ ਮਨਾਵੈ’	ਨਿੰਦਾ ਕਰਕੇ ਰਸ ਮਾਨਣਾ । ਹਥੋਂ ਲੈ ਕੇ ਖੁਸ਼ ਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ।
ਸਿਸ਼ਟੀ ਦੇ ਆਰੰਭ ਤੋਂ ਹੀ ਅਨੇਕਾਂ ਗੁਰੂ, ਅਵਤਾਰ, ਸੰਤ, ਭਗਤ, ਇਸ ‘ਊਲਟੀ ਆਤਮਿਕ ਖੇਲ’ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਆਏ ਹਨ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਭੀ ਇਹ ਸੱਚਾ- ਸੱਚਾ ਆਤਮਿਕ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੜ੍ਹ ਕਰਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਗੁਰ ਉਪਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਅਸੀਂ —	

ਪੜ੍ਹ ਕੇ
ਸੁਣ ਕੇ
ਗਾ ਕੇ
ਲਿਖ ਕੇ

ਕਥਾ ਵਾਰਤਾ ਕਰਕੇ
ਫਿਲਾਸਫੀਆਂ ਘੋਟ ਕੇ
ਵਾਦ-ਵਿਵਾਦ

ਵਿਚ ਹੀ, ਇਹਨਾਂ ਉਪਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ 'ਉਪਰ ਦੀ ਲੰਬ' ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ ਜਾਂ ਫੋਕੇ ਦਿਮਾਗੀ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੇ 'ਰੈਲ-ਘਰੋਲੇ' ਵਿਚ 'ਗਵਾ' ਛਡਦੇ ਹਾਂ। ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਅੰਤੀਵ ਅਨੁਭਵੀ ਆਤਮਿਕ 'ਤਤ ਵਿਚਾਰ' ਤੋਂ ਅਣਜਾਣ ਹੋ ਕੇ, ਵਾਂਝੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ।

ਅਗਿਆਨਤਾ ਦੀ ਵਜਾਹ ਨਾਲ, ਆਮ ਜਨਤਾ ਤਾਂ ਮਾਇਕੀ ਮੰਡਲ ਵਿਚ ਹੀ ਪਲਚ-ਪਲਚ ਕੇ ਘੋਰ ਨਰਕ ਭੋਗ ਰਹੀ ਹੈ। ਪਰ ਅਫਸੋਸ ਦੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਖੌਤੀ ਧਾਰਮਿਕ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਭੀ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਇਹਨਾਂ ਉੱਚਮ-ਉੱਚੇ, ਸੂਚਮ-ਸੂਚੇ ਉਪਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਕਥਨੀ-ਬਦਨੀ ਫੋਕੇ ਗਿਆਨ ਅਤੇ ਸੁੱਕੀ ਫਿਲਾਸਫੀ ਤਾਂਦੀਂ ਸੀਮਤ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਪੜਿ ਵਾਦ ਵਖਾਣਹਿ ਸਿਰਿ ਮਾਰੇ ਜਮਕਾਲਾ ॥

ਤਤ ਨ ਚੀਨਹਿ ਬੰਨਹਿ ਪੰਡ ਪਰਾਲਾ ॥ (ਪੰਨਾ-੨੩੧)

ਪੜਤ ਗੁਨਤ ਐਸੇ ਸਭ ਮਾਰੇ ਕਿਨਹੁੰ ਖਬਰਿ ਨ ਜਾਨੀ ॥ (ਪੰਨਾ-822)

ਕਬਨੀ ਬਦਨੀ ਕਰਤਾ ਫਿਰੈ ਹੁਕਮੈ ਮੂਲਿ ਨ ਬੁਝਈ ਅੰਧਾ ਕਚੁ ਨਿਕਚੁ ॥
(ਪੰਨਾ-੫੦੯)

ਪੜਣਾ ਗੁੜਣਾ ਸੰਸਾਰ ਕੀ ਕਾਰ ਹੈ ਅੰਦਰਿ ਤਿਸਨਾ ਵਿਕਾਰੁ ॥ (ਪੰਨਾ -੯੫੦)

ਕਥਨੀ ਕਹਿ ਭਰਮ ਨ ਜਾਈ ॥

ਸਭ ਕਥਿ ਕਥਿ ਰੱਹੀ ਲਕਾਈ ॥ (ਪੰਨਾ-੯੫)

ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਅਨੇਕਾਂ ਵਾਰੀ 'ਸਾਕਤ' ਲਫਜ਼ ਆਇਆ ਹੈ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਸਿਆ ਜਾ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ ਕਿ 'ਸਾਕਤ' ਉਹ ਹੈ, ਜੋ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ 'ਹੋਂਦ' ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦਾ ਜਾਂ ਭੁੱਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਾਂ 'ਓਪਰੇ' ਮਨ ਨਾਲ ਹੀ ਸਾਖੀ ਭਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ 'ਸਾਕਤ ਜੀਵ' ਆਪਣੀ ਹਉਂ ਧਾਰੀ 'ਹੋਂਦ' ਨੂੰ ਹੀ 'ਸਚ' ਮੰਨੀ ਬੈਠੇ ਹਨ ਅਤੇ ਮੈਂ-ਮੇਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਜੀਵਨ ਬਤੀਤ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਸਾਕਤ ਹਰਿ ਰਸ ਸਾਦ ਨਾ ਜਾਣਿਆ ਤਿਨ ਅੰਤਰਿ ਹਉਮੈ ਕੰਢਾ ਹੇ ॥

(ਪੰਨਾ-੧੩)

ਸਾਕਤ ਮੜ ਮਾਇਆ ਕੇ ਬਧਿਕ ਵਿਚਿ ਮਾਇਆ ਫਿਰਹਿ ਫਿਰੰਦੇ ॥

(ਪੰਨਾ-੮੦੦)

ਸਾਕਤ ਨਰ ਅਹੰਕਾਰੀ ਕਹੀਅਹਿ ਬਿਨ ਠਾਵੈ ਪਿਗ ਜੀਵੀਜੈ ॥ (ਪੰ.-੧੩੨੫)

ਜੇਕਰ ਦਿਆਨਤਦਾਰੀ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਮਨ ਦੀ ਹਾਲਤ ਨੂੰ, ਉਪਰਲੀਆਂ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀਆਂ ਪੰਗਤੀਆਂ ਦੀ ਕਸ਼ਵੱਟੀ ਉੱਤੇ ਪਰਖੀਏ, ਤਾਂ ਪਤਾ ਲੱਗੇਗਾ ਕਿ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਜੀਵ 'ਸਾਕਤ' ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿਚ ਹੀ ਗਿਣੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ।

ਹੈਰਾਨੀ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ 'ਸਾਕਤ' ਅੱਖਰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਜਾਂ ਸੁਣ ਕੇ ਅਸੀਂ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਅੱਖਰ ਸਾਡੇ ਉੱਤੇ ਨਹੀਂ 'ਛੁੱਕਦਾ' । ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇਗਾ ।

ਐਸਾ ਸਮਝਣਾ ਹੀ, ਸਾਡੀ 'ਹਉਮੈ' ਦੀ 'ਹੰਗਤਾ' ਜਾਂ ਹਉ-ਯਾਰੀ 'ਸਾਕਤ' ਹੋਣ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਹੈ ।

ਇਹੋ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਇਤਨੇ ਪਾਠ-ਪੂਜਾ, ਕਥਾ-ਵਾਰਤਾ, ਅਤੇ ਕਰਮ-ਕ੍ਰਿਆ ਕਰਦਿਆਂ ਅਤੇ ਸੁਣਦਿਆਂ ਵੀ, ਜੀਵ ਮੌਹ-ਮਾਇਆ ਵਿਚ ਪਲਚ-ਪਲਚ ਕੇ ਨਰਕ ਭੋਗ ਰਹੇ ਹਨ ।

ਉਪਰਲੀਆਂ ਵਿਚਾਰਾਂ ਤੋਂ ਸਿੱਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਕਿ ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਦੀ ਉੱਚੀ-ਸੁੱਚੀ ਆਤਮਿਕ ਅਵਸਥਾ, 'ਸਾਕਤ ਦੇ ਜੀਵਨ' ਤੋਂ —

ਹੋਰਵੇ
ਵਿਲੱਖਣ
ਮੁਖਾਲਿਫ਼
ਉਲਟ
ਮੁਤਜ਼ਾਦ ਹੈ ।

ਇਸ ਲਈ ਮਨ ਦੀ ਬਾਹਰਮੁਖੀ 'ਜੀਵਨ-ਰੋੜ' ਨੂੰ ਮਾਇਕੀ ਮੰਡਲ ਤੋਂ—

ਠੱਲ ਕੇ
ਮੌੜ ਕੇ
ਬਦਲ ਕੇ
ਪਲਟ ਕੇ

ਆਤਮਿਕ ਮੰਡਲ ਵੱਲ 'ਉਲਟਾਉਣਾ' ਹੀ —

ਸਾਕਤ ਸਿਉ ਕਰਿ ਉਲਟੀ ਰੇ ॥

(ਪੰਨਾ-੫੩੫)

ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਕਮਾਉਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਤਮਿਕ ਮੰਡਲ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਹੈ ।

ਗੁਰਮੁਖਿ ਹੋਵੈ ਸੁ ਪਲਟਿਆ ਹਰਿ ਰਾਤੀ ਸਾਜਿ ਸੀਗਾਰਿ॥

(ਪੰਨਾ-੨੮੫)

© ਸਭ ਹੱਕ ਰਾਖਵੇਂ ਹਨ ।

ਏਸੇ ਕਲਮ ਦੇ ਲਿਖੇ ਹੋਏ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚਾਰੁ ਦੀ ਲੜੀ ਵਿੱਚ ਅੱਡ-ਅੱਡ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਤੇ 132 ਲੇਖ (13 ਕਿਤਾਬਾਂ) ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੇਖਾਂ ਦਾ ਹਿੰਦੀ ਤਰਜਮਾ ਵੀ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਪੰਜ ਲੇਖ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਹਨ।

ਕੀਰਤਨ ਅਤੇ ਨਾਮ-ਅਭਿਆਸ ਕਮਾਈ ਦੇ ਅੱਠ ਦਿਨਾਂ ਜਪ-ਤਪ ਸਮਾਗਮ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਬ੍ਰਹਮ-ਬੁੰਗਾ, ਪਿੰਡ ਦੋਦੜਾ ਵਿਖੇ ਮਾਰਚ, ਸਤੰਬਰ ਅਤੇ ਦਸੰਬਰ (20-30) ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਜੂਨ ਵਿੱਚ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬ੍ਰਹਮ ਬੁੰਗਾ ਸਾਹਿਬ, ਦੱਖਣੀ ਬਾਈਪਾਸ ਦੋਰਾਹਾ ਵਿਖੇ ਹਰ ਸਾਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬ੍ਰਹਮ ਬੁੰਗਾ ਸਾਹਿਬ, ਦੱਖਣੀ ਬਾਈਪਾਸ ਦੋਰਾਹਾ ਵਿਖੇ ਪੰਦਰਾਂ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਸਮਾਗਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਇਲਾਕਿਆਂ ਦੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਅਨੁਸਾਰ 15-15 ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅਰਸੇ ਬਾਅਦ, ਦੋ ਦਿਨਾਂ ਸਮਾਗਮ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਹੋਰ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਹਫਤਾਵਾਰੀ ਸਮਾਗਮ ਵੀ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਥਾਵਾਂ ਤੇ ਸਥਾਨਕ ਸੰਗਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਪਿੰਡ ਦੋਦੜਾ, ਬੁਢਲਾਡਾ-ਸੁਨਾਮ, ਬਰਾਸਤਾ (ਵਾਈਆ) ਜਥੇਪਲ ਲਿੰਕ ਰੋਡ ਤੇ ਹੈ। ਚਾਹਵਾਨ ਸੱਜਣ ਇਹ ਲੇਖ ਅਤੇ ਸਮਾਗਮਾਂ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪਤੇ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ : -

Website : www.brahmbungadodra.org

E-mail : info@brahmbungadodra.org

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬ੍ਰਹਮ ਬੁੰਗਾ ਸਾਹਿਬ

ਪਿੰਡ ਤੇ ਡਾਕਖਾਨਾ : ਦੋਦੜਾ

ਤਹਿਸੀਲ-ਬੁਢਲਾਡਾ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮਾਨਸਾ (ਪੰਜਾਬ)

ਫੋਨ : 073074-55097, 01652-255097, 99149-55098

❖ ਸ਼ਾਖਾ ❖

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬ੍ਰਹਮ ਬੁੰਗਾ ਸਾਹਿਬ (ਦੋਦੜਾ)

ਦੱਖਣੀ ਬਾਈ ਪਾਸ, ਦੋਰਾਹਾ

ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਲੁਧਿਆਣਾ, ਪੰਜਾਬ

ਫੋਨ : 073074-55098, 01628-258697, 099149-55098

❖ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ❖

ਸੈਕ੍ਰੈਟਰੀ, ਬ੍ਰਹਮ-ਬੁੰਗਾ ਟ੍ਰਸਟ (ਰਜਿ.)

ਪਿੰਡ ਤੇ ਡਾਕਖਾਨਾ : ਦੋਦੜਾ

ਤਹਿਸੀਲ-ਬੁਢਲਾਡਾ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮਾਨਸਾ (ਪੰਜਾਬ)

ਫੋਨ : 73074-55096